

Jak standardy ochrony małoletnich pomagają reagować na przemoc?

2025-01-08

Badania Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę pokazują, że przemoc wobec dzieci jest zjawiskiem powszechnym i wciąż niedostatecznie ujawnianym. Statystyki wskazują, że nawet co piąte dziecko w Polsce doświadcza przemocy fizycznej, a jeszcze więcej zmagają się z przemocą emocjonalną lub zaniedbaniem. Problem ten nie jest ograniczony do konkretnej grupy społecznej – może dotyczyć dzieci z różnych środowisk, niezależnie od statusu materialnego czy miejsca zamieszkania. Standardy ochrony małoletnich, które zgodnie z ustawą powinny ustalić i wdrożyć wszystkie instytucje zajmujące się dziećmi, to zarówno filar działań profilaktycznych, jak i narzędzie sprawnego reagowania na przemoc.

Przemoc ma różne oblicza: od zaniedbania i przemocy psychicznej, przez przemoc fizyczną, aż po wykorzystanie seksualne. Każda z tych form niesie za sobą poważne konsekwencje dla zdrowia psychicznego i fizycznego dziecka. Dzieci doświadczające przemocy często nie wiedzą, do kogo mogą się zwrócić o pomoc. Dlatego kluczowe jest, aby placówki, w których przebywają, miały wdrożone jasne i skuteczne procedury interwencji.

Dlaczego standardy są niezbędne?

Standardy ochrony małoletnich to fundament skutecznej i odpowiedzialnej działalności każdej placówki, która pracuje z dziećmi. Brak jasno określonych procedur naraża je na dalsze krzywdzenie, a personel na niepewność, jak reagować w trudnych sytuacjach. Przypadki przemocy wobec dzieci są złożone, często trudne do jednoznacznej interpretacji. Standardy pomagają uporządkować działania placówek, wyznaczając klarowne wytyczne na każdym etapie interwencji. Pomagają także zapobiegać rozproszeniu odpowiedzialności, wyraźnie określając, kto powinien podjąć działania i jakie kroki należy wdrożyć w sytuacjach kryzysowych. Jednocześnie minimalizują ryzyko krzywdzenia dzieci poprzez wprowadzenie procedur, takich jak bezpieczna rekrutacja pracowników, szkolenia z zakresu ochrony dzieci czy zasady dotyczące relacji personelu z podopiecznymi.

Ważnym elementem jest również budowanie kultury otwartości i odpowiedzialności, w której zgłaszanie niepokojących sytuacji jest wspierane, a nie blokowane przez lęk czy brak wiedzy. Standardy ochrony małoletnich zwiększają skuteczność interwencji, zapewniając przejrzystość działań i umożliwiając szybkie reagowanie na przypadki przemocy, a także chronią dobro dziecka, stawiając jego potrzeby w centrum uwagi. Dzięki temu wszystkie podejmowane działania – od rozmowy z dzieckiem, przez interwencję prawną, po wsparcie psychologiczne – są dostosowane do jego wieku i sytuacji oraz możliwości samej placówki.

- Standardy ochrony dzieci przypominają, że priorytetem jest zawsze dobro dziecka. To nie dziecko powinno dostosowywać się do systemu, ale system musi być zaprojektowany tak, by odpowiednio reagować na potrzeby dziecka – wyjaśnia Marta Skierkowska, wiceprezeska zarządu Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę.

Dzięki prawidłowo opracowanym standardom ochrony małoletnich placówki stają się miejscami, w których dzieci mogą czuć się bezpieczne, a pracownicy mają pewność, że ich działania są zgodne z najlepszymi praktykami.

Wsparcie na każdym etapie interwencji

Standardy ochrony małoletnich odgrywają kluczową rolę w ochronie dzieci przed przemocą, wspierając profesjonalistów w identyfikacji, zgłaszaniu i reagowaniu na przypadki krzywdzenia. Zapewniają one systemowe podejście do problemu – od rozpoznania pierwszych sygnałów, przez rozmowę z dzieckiem i jego rodzicami, aż po działania prawne.

Często nie wiemy, jak reagować w sytuacjach krzywdzenia dzieci, co sprawia, że interwencja jest odkładana lub pozostawiana innym. Dlatego tak ważna jest edukacja oraz jasne wytyczne postępowania. Standardy ochrony małoletnich to narzędzie, które wskazuje konkretne kroki, pozwalając skutecznie przeciwdziałać krzywdzeniu dzieci i reagować w trudnych sytuacjach.

Standardy to nie tylko określenie osób odpowiedzialnych za interwencję, ale także wskazanie jasnych ścieżek działania. Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę rekomenduje uwzględnienie trzech kluczowych obszarów: krzywdzenie ze strony rówieśników, przemoc domową oraz krzywdzenie ze strony personelu. Reagowanie, zgodnie z zaleceniami Fundacji to nie zbieranie dowodów, ale aktywne sprawdzanie sytuacji i podejmowanie działań adekwatnych do potrzeb dziecka. Ważne miejsce zajmują tutaj ośrodki pomocy społecznej (OPS) oraz procedura Niebieskie Karty, które stanowią skuteczne narzędzie monitorowania i wsparcia rodzin.

Według rekomendacji ekspertek Fundacji, interwencje to nie tylko formalne procedury, ale także miękkie działania, takie jak rozmowy dyscyplinujące i edukacja personelu. Wprowadzają także potrzebę opracowywania planów wsparcia i naprawczych, które pozwalają na długofalowe rozwiązywanie problemów oraz budowanie bezpiecznego środowiska dla dzieci. Dzięki przemyślanym, szytym na miarę potrzeb instytucji standardom ochrony małoletnich reagowanie staje się prostsze, bardziej skuteczne i dostępne dla wszystkich.

Rozpoznanie przemocy – dzięki standardom pracownicy placówek uczą się rozpoznawać różnorodne sygnały świadczące o przemocy. Wycofanie, nadmierne pobudzenie, problemy z regulacją emocji, strach przed określonymi osobami czy sytuacjami – to tylko niektóre symptomy, które mogą wskazywać na krzywdzenie dziecka. Równie istotne jest dostrzeganie zachowań rodziców lub opiekunów, takich jak ignorowanie urazów dziecka, nadmierna kontrola czy wrogość wobec dziecka.

- *Wczesne zauważenie symptomów krzywdzenia pozwala na podjęcie odpowiednich działań, zanim sytuacja dziecka ulegnie dalszemu pogorszeniu. Reagowanie jest kluczowe, ponieważ szybka interwencja może nie tylko zapobiec eskalacji problemów, ale także chronić dziecko przed długotrwałymi konsekwencjami psychicznymi i społecznymi. Dzieci rzadko są w stanie otwarcie mówić o swoich przeżyciach, dlatego to na dorosłych – rodzicach, nauczycielach, opiekunach czy specjalistach – spoczywa odpowiedzialność za wnikliwe obserwowanie i podejmowanie działań, które zapewnią dziecku bezpieczeństwo* – wyjaśnia Urszula Kubicka-Kraszyńska, ekspertka ds. ochrony dzieci w Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę.

Rozmowa z dzieckiem i rodzicami – przeprowadzenie rozmowy z dzieckiem, które może być doświadczane przemocą, wymaga odpowiedniego przygotowania i perspektywy. Standardy ochrony dzieci mogą być impulsem do zwiększania wrażliwości personelu, który ostatecznie stanie się bardziej uważny i będzie stale zwiększał swoje kompetencje w tym zakresie. Dzięki temu łatwiej im będzie przygotować takie pytania, by dziecko czuło się bezpieczne i zrozumiane. Równie ważna jest rozmowa z rodzicami. W przypadku, gdy sprawcą przemocy jest osoba spoza rodziny, rodzic może być kluczowym sojusznikiem w procesie wsparcia dziecka. Z kolei, gdy sprawcą jest jeden z rodziców, rozmowa z drugim opiekunem wymaga ostrożności i oceny jego gotowości do podjęcia działań chroniących dziecko.

- *W takich sytuacjach kluczowe jest unikanie oceniania i wzbudzania poczucia winy u rodzica. Zamiast tego oferujemy konkretne wsparcie i wskazówki dotyczące kolejnych kroków* – dodaje Katarzyna Poniatowska, ekspertka ds. ochrony dzieci w Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę.

Ścieżki prawne – Standardy oferują również wsparcie w zakresie interwencji prawnej. Pracownicy placówek są szkoleni, jak prawidłowo zgłaszać przypadki przemocy odpowiednim instytucjom, takim jak policja, prokuratura czy sąd rodzinny. Ważnym elementem jest także dokumentowanie zgłoszeń i działań interwencyjnych, co minimalizuje ryzyko błędów proceduralnych.

Gdzie szukać pomocy?

Rodzice i profesjonaliści mogą uzyskać wsparcie w lokalnych ośrodkach pomocy społecznej, poradniach psychologiczno-pedagogicznych, ośrodkach interwencji kryzysowej oraz specjalistycznych centrach pomocy dzieciom. Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę od lat wspiera dorosłych w budowaniu przyjaznej i bezpiecznej przestrzeni dla dzieci, oferując wsparcie i wiedzę na portalach standardy.fdds.pl oraz rodzice.fdds.pl. Fundacja prowadzi także pomoc telefoniczną pod numerem 800 100 100 dla rodziców i nauczycieli, którzy potrzebują pomocy i informacji w zakresie przeciwdziałania przemocy i pomocy psychologicznej dzieciom doświadczającym krzywdzenia.

Standardy Ochrony Małoletnich to krok w stronę lepszej przyszłości, w której każde dziecko ma szansę na rozwój w bezpiecznym środowisku, wolnym od przemocy. Dzięki wsparciu i jasno określonym procedurom placówki mogą skutecznie odpowiadać na potrzeby najmłodszych.

O Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę

Od 1991 roku chronimy dzieci przed przemocą i wykorzystaniem seksualnym. Zapewniamy dzieciom i ich opiekunom wsparcie, profesjonalną pomoc psychologiczną i prawną. Uczymy dorosłych, jak mądrze i skutecznie reagować na przemoc wobec dzieci oraz co robić, gdy podejrzewają, że dziecko jest krzywdzone. Wspieramy i angażujemy rodziców, by wychowywali dzieci z miłością i szacunkiem. Wpływamy na polskie prawo, by jak najlepiej chroniło interes dziecka. Każde dziecko zasługuje na dzieciństwo wolne od przemocy!